

AZ ANYANYELVTANÍTÁS GYAKORLATA A KÖZÉPISKOLÁBAN

tantárgy neve: Az anyanyelvtanítás gyakorlata a középiskolában	kreditszáma: 2		
a tanóra típusa ¹ (ea. / szem. / gyak. / konz.) és (heti) óraszám: 2			
<p>számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb²): A kurzus során az élményalapú tanulási módszert alkalmazzuk. Alapkövetelmény a rendszeres megjelenés és az aktív tevékenység a tanórai és a tanórán kívüli tanulási folyamatban. A kurzus folyamán egy alkalommal egyéni mikrotanításra kerül sor, melyre maximum 10 pontot lehet kapni. A mikrotanítás a kurzus teljesítésének feltétele. Az órai aktív tevékenységgel pluszpontokat lehet gyűjteni.</p> <p>A kurzus anyagából portfóliót kell készíteni, melynek részei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egy választott anyanyelvi téma összefoglalása az alapidokumentumok alapján (NAT, Kerettanterv, Magyar nyelvi rész 9–12. osztályig) (min. 2 gépelt oldal) - A választott téma tanításával kapcsolatos, 2000 után íródott tanulmány értelmezése/tematikus terv készítése a választott témához (min. 2 gépelt oldal) - Óratervezet készítése a választott tananyagtartalom részletes kidolgozásával a megismert szempontok alapján (min.3 gépelt oldal) - Az anyanyelvtanítás gyakorlatával kapcsolatos tanításfilozófiai elképzelések szöveges összefoglalója a kurzuson tanultak alapján (min. 2 gépelt oldal) <p>Csak az a portfólió értékelhető, amelyik mind a négy fenti részt tartalmazza. Részenként maximum 4 pont adható.</p> <p>A portfólió értékelési szempontjai:</p>			
Kritériumok	Kitűnő (4 pont)	Jó (3-2 pont)	Nem kielégítő (1 pont)
Világosság	Egyértelműen látható, hogy a hallgató a képzés tananyagtartalmát megértette.	A hallgató a képzés tananyagtartalmát csak részben értette meg.	A hallgató kurzus tananyagtartalmát nem értette meg.
Gondolati mélység	A hallgató gondolkodása, érvelése a megszerzett tudást tükrözi.	A hallgató gondolkodásában, érvelésében csak részben jelennek meg a megszerzett tudás elemei.	A hallgató gondolkodásában, érvelésében nem jelennek meg a megszerzett tudás elemei.
Koherencia	A cél és a téma mindvégig világosan a középpontban van, evidens. Minden rész az egészet szolgálja.	A célt megjelölte a hallgató, a téma világos, de vannak felesleges részek.	A cél nem világos, a téma vagy nem derül ki, vagy túl széles.
Változatosság	A hallgató a tevékenységekhez a módszerek és eszközök széles skáláját alkalmazta.	A hallgató a tevékenységekhez megfelelő módszereket és eszközöket	A hallgató kevés tevékenységet jelölt meg. A módszerek egysíkúak, az eszközhasználat nem

¹ Nftv. 108. § 37. *tanóra*: a tantervben meghatározott tanulmányi követelmények teljesítéséhez az oktató személyes közreműködését igénylő foglalkozás (előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció), amelynek időtartama legalább negyvenöt, legfeljebb hatvan perc

² pl. évközi beszámoló

		alkalmazott.	indokolt.
Forma	Rendezett, jól szerkesztett, megfelel a formai követelményeknek, nincsenek helyesírási és gépelési hibák.	Nagyjából rendezett, vannak benne gépelési, helyesírási hibák, a formátum kissé zavaros.	A munka rendezetlen, a gépelési, helyesírási hibák zavarják a megértést, a formátum zavaros.

A mikrotanítás és a portfólió pontjai alapján az értékelés:

30–27 pont	jeles
26–22 pont	jó
21–18 pont	közepes
17–16 pont	elégséges
15– 0 pont	elégtelen

A kurzus gyakorlati jegy megszerzésével zárul.

tantárgy tantervi helye (hányadik félév, vagy más időszak): 7. félév

előtanulmányi feltételek *(ha vannak)*: **Az anyanyelvtanítás elméleti alapjai**

tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag és a kialakítandó kompetenciák tömör, ugyanakkor informáló leírása

A tantárgy célja:

- a magyar szakos pedagógusjelöltek felkészítése a funkcionális szemléletű anyanyelvtanítás gyakorlatára az élményalapú tanulás módszerével, a pedagógiai és nyelvészeti szempontok összehangolásával
- olyan saját nyelvhasználati tudásra és anyanyelvi ismeretekre támaszkodó anyanyelv-tanítási szemlélet és szakmódszertan kialakítása, amely a felső tagozatos osztálytermi gyakorlatban alkalmazható.

Főbb tematikai csomópontok

- A középiskolai anyanyelvtanítás cél- és feladatrendszerének, követelményeinek, fejlesztési feladatainak áttekintése a köznevelés alapidokumentumainak tükrében (Nemzeti alaptanterv, kerettantervek 9–12. osztály)
- A középiskolai anyanyelvi nevelés interaktív és reflektív módszerei, munkaformái, feladattípusai a gyakorlatban
- A középiskolai anyanyelvtanítás eszközei (nyomtatott, illetve digitális tankönyvek, tananyagok) és alkalmazási lehetőségeik
- A mérés, értékelés (diagnosztikus és fejlesztő) lehetőségei az anyanyelvvórán
- A problémaalapú tanítás, kritikai gondolkodás, kreativitás fejlesztési lehetőségei az anyanyelvi nevelésben
- Az adaptív anyanyelvi nevelés, a differenciálás lehetőségei az anyanyelvvórán
- Az anyanyelvvóra felépítése (óratervezet készítése)
- Mikrotanítások a középiskolai tananyaghoz kapcsolódóan (helyesejtés, helyesírás, grammatika, kommunikáció)
- Az anyanyelvi nevelés gyakorlati lehetőségei a tanórán kívül
- A magyar nyelvi érettségi vizsga követelményei, felkészítés az érettségire.

A középiskolai magyartanári KKK vonatkozó részei

A magyartanár ismerje

- az anyanyelvi és irodalmi nevelés-oktatás céljait, feladatait, tartalmait, színtereit, szaktárgyspecifikus alapelveit, módszertani eljárásait;
- az anyanyelvi ismeretek bővítésének eljárásait;

- az anyanyelvi készség- és képességfejlesztés speciális eljárásait;
- az anyanyelvi kompetenciák mérésével, értékelésével kapcsolatos eljárásokat;
- a középiskolai magyar nyelvi nyomtatott, illetve digitális tankönyveket, tankönyvcsaládokat;
- magyar nyelvi érettségi vizsga követelményeit.

A magyartanár legyen képes

- elősegíteni a tanulók tudományos fogalmainak, fogalomrendszereinek fejlődését;
- figyelembe venni a vonatkozó kompetencterületek fejlesztési követelményeit;
- a pedagógiai munka átfogó és részletekbe menő, a feltételek árnyalt elemzésén alapuló megtervezésére; a tapasztalatok reflektív módon történő elemzésére és értékelésére;
- tanári támogatással óratervezetet készíteni, mikrotanítást összeállítani és megtartani;
- a hatékony tanulási környezet kialakítására, a tanulási folyamat iskolai, illetve iskolán kívüli összetevőinek összehangolására.

A magyartanár rendelkezzen

- az anyanyelv tanításához szükséges korszerű nyelvtudományi, anyanyelv-pedagógiai ismeretek gyakorlati alkalmazási lehetőségeivel;
- az egyéni, a közösségi sajátosságokhoz igazodó, valamint a közösségi interpretációt, a szóbeli és az írásbeli nyelvi fejlesztést, az anyanyelvi ismeretbővítést támogató szak módszertani felkészültséggel.

A magyartanár legyen elkötelezett

- a tanulók anyanyelvi kompetenciáinak egyéni fejlesztésére és az ezt szolgáló csoportos tevékenységek megszervezésére (projektmunka, páros és csoportmunka, kooperatív tanulási technikák, nem formális módszerek), a tananyaghoz kapcsolódó alkalmazására;
- a munkáját segítő szakirodalom folyamatos követésében, önálló ismeretszerzésre, a neveléstudományi kutatások fontosabb módszereinek, elemzési eljárásainak alkalmazására;
- az igényes tanári munka, a folyamatos önmegfigyelés és önfejlesztés iránt.

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények:

Tudás	Képesség	Attitűd	Autonómia-felelősség
Ismeri a középiskolára vonatkozó anyanyelvi nevelés általános alapelveit, cél- és feladatrendszerét	Képes legyen önállóan elkészíteni egy adott anyanyelvi óra tervezetét úgy, hogy abban jelen legyenek az anyanyelvi nevelés speciális készség- és képességfejlesztési eljárásai. Portfóliójában dokumentálja saját tanításfilozófiai elképzeléseit.	A portfólió elkészítése során figyelembe veszi a köznevelés alapküldetésének vonatkozó részeit.	Kreatívan alkalmazza az alapküldetés elemait a portfólió készítése során.
Tudja az anyanyelvi órák tervezésének lépéseit.	Képes legyen az óraelemzési szempontok segítségével reflektív, önreflektív értékelésre a mikrotanítások során.	Törekszik a reflektív, önreflektív szemlélet elsajátítására.	Képes az önellenőrzésre és a hibák önálló javítására. Korrigálja saját és mások hibáit a mikrotanítások során.
Ismeri a középiskolai anyanyelvi nevelés interaktív és reflektív módszereit, munkaformáit,	Alkalmazza az anyanyelvórán használható módszereket, munkaformákat,	Munkája során szem előtt tartja a módszertani alapelveket.	Felelősséget vállal azért, hogy megismerje az anyanyelvtanítás módszertani

feladattípusait.	feladattípusokat az óratervezet elkészítése során.		alapelveit.
Ismeri a középiskolai anyanyelvtanítás eszközeit (nyomtatott, illetve digitális tankönyvek, tananyagok) és alkalmazási lehetőségeit.	Képes legyen a nyomtatott, illetve digitális tankönyvek, tananyagok gyakorlati alkalmazására, az óratervezetbe való beépítésére. Mikrotanítás keretében be tudja mutatni a beszéd,/ beszédértés,/ olvasás,/ szövegértés, /szövegalkotás, valamint a tanulási képesség fejlesztésének korszerű eljárásait.	Kritikusan szemléli és alkalmazza az anyanyelvtanítás eszközeit.	Önálló javaslatokat fogalmaz meg az eszközhasználattal kapcsolatosan.
Tisztában van az anyanyelvórán használatos mérési, értékelési módszerek (diagnosztikus és fejlesztő) lehetőségeivel.	Óratervezetében építsen az anyanyelvórán használatos diagnosztikus és fejlesztő mérési, értékelési módszerekre.	Értékként tekint a hazai és nemzetközi mérések eredményeire, kész azokat beépíteni a tanítási-tanulási folyamatba.	Szakmai útmutatás alapján beépíti a mérések tartalmi kereteit a fejlesztési folyamatba.
Ismeri az adaptív anyanyelvi nevelés és a differenciálás lehetőségeit.	Portfóliójában dokumentálja az adaptív anyanyelvi nevelés és a differenciálás lehetőségeit a választott témához kapcsolódóan.	Felvállalja a differenciálást a tanórán.	Felelősséget vállal az adaptív fejlesztés megvalósításáért.
Tisztában van a magyar nyelvi érettségi vizsga követelményeivel.	Képes azonosítani a magyar nyelvi érettségire való felkészítés lépéseit.	Feladatának tekinti a tanulók érettségire való felkészítését.	Felvállalja a tanulók anyanyelvi érettségi vizsgára való folyamatos felkészítésének felelősségét.

Kötelező olvasmányok

- 1) Bicskeiné Zsulán Julianna (1999): A középiskolai anyanyelvi tantárgypedagógia vázlat, JATEPress, Budapest. ISBN 3159780000162
- 2) Bánréti Zoltán (1998): Kommunikálj! Kommunikációs és nyelvi tréningek 14–18 évesek számára, Korona Kiadó, Budapest.
- 3) A hatályos Nemzeti alaptanterv és a Kerettantervek vonatkozó részei (9–12. osztály)

Ajánlott olvasmányok

- 1) Pethőné Nagy Csilla (2005): Módszertani kézikönyv, Korona Kiadó. 204–300. ISBN 963 9589 05 5
- 2) Bárdossy Ildikó – Dudás Margit– Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika (2002): A kritikai gondolkodás fejlesztése, Pécs, Pécsi Tudományegyetem. ISBN 9636419205
- 3) Nemoda Judit: Kritikai gondolkodást fejlesztő magyarórák. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=129>

Tantárgyfelelős: Schirm Anita PhD, egyetemi adjunktus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha vannak: Zs. Sejtes Györgyi kutatótanár, egyetemi tanársegéd